

gemeente
Zoetermeer

Paragraaf 7 Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij (ook wel samenwerkingsverband) is een instelling buiten de eigen organisatie, waarin de gemeente Zoetermeer een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft. Het is één van de vormen voor de gemeente Zoetermeer om haar taken uit te (laten) voeren: eigen activiteiten, een commerciële partij of door een verbonden partij. Verbonden partijen leveren soms bestuurlijk complexe verhoudingen op, omdat de gemeente bestuurder en klant is. Bovendien doen meestal meerdere partijen mee aan de verbonden partij. De gemeente is dan niet de enige bestuurder en niet de enige klant. Zij moet haar bestuurlijke doelen en wensen afstemmen met die van de andere deelnemers. Dit soort samenwerkingsverbanden levert een grote bijdrage aan het realiseren van maatschappelijke doelen, maar levert door zijn aard ook bestuurlijke en financiële risico's op.

Deze paragraaf vermeldt belangrijke ontwikkelingen van diverse verbonden partijen. In bijlage 10 Verbonden partijen is conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) meer gedetailleerde informatie (over doel, beleid, risico's, belangen en dergelijke) per verbonden partij opgenomen.

Nota verbonden partijen

Korte inhoud Kadernota en checklist Verbonden partijen

In de Kadernota Verbonden partijen zijn beleidsrichtlijnen opgenomen waaraan een (beoogde) deelname aan (nieuwe) samenwerkingsverbanden moet worden getoetst. Ook is een checklist beschikbaar die kan worden gebruikt bij afwegingen over het aangaan, inrichten of herzien van een samenwerkingsverband. De checklist is niet limitatief, maar geeft de belangrijkste onderwerpen aan waarover moet worden nagedacht om op de grootste risico's bij samenwerking een passend antwoord te hebben.

Definitie Samenwerkingsverband

Een samenwerkingsverband bestaat tussen de gemeente en één of meer andere publieke en/of private partijen en heeft een eigen juridische entiteit, waarin activiteiten in organisatorisch verband worden uitgevoerd en de gemeente een bestuurlijk, financieel, integriteits of ander risico loopt. Deze definitie sluit samenwerkingsverbanden zonder juridische entiteit, zoals subsidieverstrekingen en garantstellingen, uit. Die vallen buiten de reikwijdte van de Kadernota Verbonden Partijen.

De nota bevat beleidsrichtlijnen die betrekking hebben op vier terreinen:

- *Afwegingskader:*
Is sprake van toegevoegde waarde en is sprake van het meest geëigende middel?
- *Publiekrechtelijke of privaatrechtelijke samenwerking:*
Afhankelijk van de aard van de activiteiten (in ieder geval publiek belang) en het doel van de samenwerking.
- *Rolverdeling:*
Wie zijn de gemeentelijke vertegenwoordigers, hoe vervullen zij hun rol als bestuurslid en hoe gaan zij om bij conflicterende belangen tussen het samenwerkingsverband en de gemeente?
- *Good-governance:*
Regie op de samenwerking borgen de aspecten: sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht houden.

Belangrijke ontwikkelingen verbonden partijen

Financiën van gemeente en verbonden partijen onder druk

Oplopende kosten van onder andere het sociaal domein en onzekerheid over de rijksmiddelen zetten de gemeentefinanciën steeds verder onder druk. Vrijwel alle gemeenten en sommige verbonden partijen hebben de afgelopen jaren één of andere vorm van bezuinigingsoperatie uitgevoerd of zijn er mee bezig. Ook voor de komende jaren heerst onzekerheid en dreigen tekorten. En dat vraagt naar verwachting acties om te komen tot sluitende begrotingen. Voor gemeenschappelijke regelingen in de regio Haaglanden geldt, dat zij jaarlijks voorafgaand aan een nieuwe begrotingscyclus een kaderbrief ontvangen, waarin de (financiële) uitgangspunten zijn opgenomen, waarmee rekening moet worden gehouden. In de kaderbrief wordt aandacht gevraagd voor de financiële ontwikkelingen en ook verzocht om inzichtelijk te maken hoe te komen tot een zo efficiënt mogelijke bedrijfsvoering. Gemeenschappelijke regelingen is gevraagd om na te denken over mogelijkheden tot vermindering van taken en lasten.

Stedin

Voor de energietransitie en beheer en onderhoud berekent Stedin dat de komende jaren € 8 miljard moet worden geïnvesteerd. Omdat de doelstellingen voor de energietransitie de laatste jaren steeds ambitieuzer worden, de snelheid van de energietransitie toeneemt en het verzorgingsgebied (aantal klanten) sneller groeit dan gedacht, wordt verwacht dat de investeringen verder oplopen. De omstandigheden om deze investeringen mogelijk te maken zijn uitdagend, ook omdat sprake is van personeelstekorten, ruimtevraag investeringen, de steeds grotere complexiteit van het verkrijgen van vergunningen, de versnelling van de energietransitie, de groei van het verzorgingsgebied, verkrijgen materiaal en stikstofproblematiek. Dit leidt tot problemen met de levering van energie, waardoor er steeds meer congestiegebieden (locaties waar het energienetwerk al maximaal wordt benut en nieuwe klanten niet meer aangesloten kunnen worden totdat de capaciteit van het netwerk vergroot is) in het verzorgingsgebied van Stedin ontstaan. Vooralsnog kent Zoetermeer nog geen congestiegebieden, maar buurgemeenten wel.

De benodigde investeringen voor de Energietransitie omvatten aanzienlijke bedragen, waardoor de financieringsbehoefte de komende jaren sterk toeneemt. Tot voor kort mochten deze investeringen niet meegenomen worden in de tarieven. De ACM (Autoriteit Consument & Markt) heeft nu besloten dat dat wel mag, waardoor Stedin de tarieven heeft verhoogd en daarmee de winstgevendheid (vooral nodig voor het versterken van het eigen vermogen en daarmee de benodigde investeringen te kunnen financieren).

Dunea

Een grote uitdaging voor Dunea is het verhogen van de productie. Het aantal klanten (voornamelijk huishoudens) van Dunea groeit meer en sneller dan tot nu toe verwacht. Ook is de verwachting dat het watergebruik per persoon de komende jaren stijgt. Dit betekent dat geplande projecten en daarmee de investeringen naar voren moeten worden gehaald. Bijkomend probleem is dat een aantal systemen toe is aan groot onderhoud en dat dat tijdelijk ten koste gaat van de productie. Hierbij speelt, dat het steeds tijdrovender wordt om alle benodigde procedures (met name rond natuurvergunningen) te volgen voordat nieuwe investeringen en groot onderhoud kunnen worden uitgevoerd. Ook vraagt de kwaliteit van drinkwater door toename in regelgeving op gebied van PFAS, de vervuiling van rivierwater en het onderhoud van het duingebied meer investeringen en beheer. Deze ontwikkelingen leiden tot hogere investeringen en exploitatiekosten en hebben ook gevolgd voor de tarieven van het drinkwater.

Het beleid van Dunea is een reserve overcapaciteit water van 10% met een minimum van 5%. De reserve overcapaciteit is echter lager dan 5% en dreigt op kortere termijn richting 0% te gaan. Er moeten zich dan geen extreme situaties voordoen waardoor de gevraagde capaciteit niet gerealiseerd kan worden. Wanneer dit onverhoopt toch plaatsvindt, dan treedt het (landelijk vastgelegde) noodplan inwerking van het afsluiten van vooraf vastgelegde activiteiten/bedrijven. Huishoudens blijven daarbij voorzien van drinkwater, maar in het uiterste geval wordt de waterdruk verlaagd. Het belangrijkste probleem is vooral het tijdig verkrijgen van vergunningen voor projecten om de productie te verhogen.

Er is een discussie over de levering aan grootverbruikers (niet huishoudelijk gebruik). Mogelijk vervalt de zorgplicht voor drinkwaterbedrijven aan de grootverbruikers. Mogelijk betekent dit dat grootverbruikers andere bronnen/leveranciers voor water zoeken. Dit betekent wellicht meer concurrentie op het gebruik van grondwater. De drinkwaterbedrijven zijn bang voor wild west-taferelen en verwatering van de controle op het grondwater.

Gemeenschappelijke regeling Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden

Het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden voert een aantal taken uit in het kader van de Jeugdwet. Dit betreft onder andere de ondersteuning bij regionaal te contracteren jeugdhulp, het contractmanagement en het afwickelen van het declaratie- en betalingsverkeer. De ambitie van het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden is om de dienstverlening verder te professionaliseren. De focus ligt daarbij op doorontwikkeling van de automatisering, ontzorgen, professionalisering van de informatievoorziening en het stroomlijnen van de administratieve keten tussen jeugdhulpaanbieders, gemeenten en Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden. Het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden richt zich daarnaast op het realiseren van kostenreductie in de uitvoering van jeugdhulp.

Gemeenschappelijke Regeling Bleizo (GR Bleizo)

De gebiedsontwikkeling van Bleizo vindt plaats conform de in 2014 door de raden van Lansingerland en Zoetermeer vastgestelde ontwikkelingsaanpak 'Ontwikkeling Bleizo Van plan naar Strategie 2013'. Deze strategie richt zich op de ontwikkeling van een hoogwaardig gebied, met vervoerswaarde, rondom het nieuwe OV Knooppunt Bleizo. De Vervoersknoop Bleizo is in 2019 volledig in gebruik genomen. De gronden van Bleizo-Oost zijn inmiddels uitgegeven. Na enkele verkennende studies naar de mogelijkheden voor woningbouw op Bleizo-West is in oktober 2021 het ontwikkelperspectief PROEFtuin Bleizo vastgesteld door de gemeenteraden van Zoetermeer en van Lansingerland.

De uitwerking in een ontwikkelstrategie loopt vertraging op, omdat het provinciale omgevingsbeleid nog niet is aangepast. Het college van Gedeputeerde Staten heeft in juni 2023 het initiatief naar zich toe getrokken voor het windvraagstuk. Bleizo is één van de drie locaties voor windenergie in Lansingerland waarvoor de provincie een PlanMER-onderzoek uitvoert. Dit is tijdens het opstellen van deze programmabegroting (najaar 2024) een onzekere factor voor het beleid voor Bleizo-West. Indien in 2025 blijkt dat Bleizo niet in aanmerking komt voor windenergie wordt de kans groter dat PROEFtuin Bleizo verder uitgewerkt kan worden. Het hoofdlijnenakkoord van de nieuwe regering geeft voorrang aan woningbouw en is positief over locatie Bleizo. Daar één en ander onzeker is, blijft vooralsnog de ontwikkelvisie van 2014 de basis voor de grondexploitatie en de begroting van de GR Bleizo. De nog niet uitgegeven gronden van het voormalige Bedrijvenschap Hoefweg worden eind 2024 aangekocht door GR Bleizo, waardoor alle gronden voor PROEFtuin Bleizo nu in één hand zijn.

De begroting voorziet voor het jaar 2025 de volgende activiteiten:

- algemene activiteiten van de projectorganisatie;
- beheer van de gronden;
- advisering aan de gemeenten ten behoeve van de ontwikkelstrategie van Bleizo-West;
- afronding aanleg openbaar gebied in Bleizo-Oost

Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Hoefweg

Opheffing van de GR Bedrijvenschap Hoefweg staat gepland per 1 januari 2025. De nog resterende uitgeefbare gronden worden eind 2024 verkocht aan de GR Bleizo in verband met de beoogde ontwikkeling van PROEFtuin Bleizo.

Gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) is met verschillende (top)sectoren, een uitgebreide hoogwaardige kennisinfrastructuur, en als (inter)nationaal bestuurlijk centrum, belangrijk voor de Nederlandse economie. De MRDH krijgt er de komende jaren circa 400.000 inwoners bij. Dat vraagt om

meer woningen (240.000 in de zuidelijke Randstad), meer werk en een betere bereikbaarheid. Naast de grote woningbouwopgave, staan de 21 gemeenten in de metropoolregio voor de uitdaging om de economie te vernieuwen en te zorgen dat banen en woningen goed bereikbaar zijn.

De MRDH 2014 schrijft voor, dat er in het eerste jaar van een nieuwe bestuursperiode van gemeenteraden een nieuwe strategische agenda door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Deze gemeenschappelijke regeling wordt in 2024/2025 in twee fasen aangepast. De eerste (technische) aanpassing heeft in 2024 plaatsgevonden om te voldoen aan nieuwe landelijke wetgeving. Na een uitgebreide evaluatie van de MRDH komt in 2025 nog een (beleidsrijke) wijziging in deze gemeenschappelijke regeling.

Na de verkiezingen in 2022 werkten de inmiddels 21 deelnemende gemeenten (voorheen 23) samen aan de ontwikkeling van een nieuwe gezamenlijke Strategische Agenda voor de MRDH. Het Algemeen Bestuur stelde op 26 mei 2023 de Strategische Agenda MRDH 2023-2026 vast. Vier regionale opgaven en zes opdrachten die in de strategische agenda zijn opgenomen, vormen het strategisch kader voor de begroting 2025.

Werkbedrijf De Binnenbaan BV (BB)

Werkbedrijf De Binnenbaan BV is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw), de re-integratie activiteiten van de gemeente Zoetermeer op basis van de Participatiewet en het gemeentelijke deel van het Werkgevers Servicepunt van de arbeidsmarktregio Zuid-Holland Centraal. De Binnenbaan kent een algemene vergadering van aandeelhouders (AVA), waarin namens het college van B&W de wethouders worden afgevaardigd met in de portefeuilles Werk respectievelijk Financiën. Zoetermeer vertegenwoordigt 98% van de aandelen. Leidschendam-Voorburg en Rijswijk vertegenwoordigen elk 1% van de aandelen. De Binnenbaan heeft een raad van commissarissen met drie externe leden. In 2025 start een nieuwe termijn voor de RvC-leden. Hiervoor wordt in 2024 een evaluatie uitgevoerd en worden de huidige RvC-leden herbenoemd of nieuwe leden geworven.

De dienstverleningsopdracht van De Binnenbaan is opgenomen in een dienstverleningsovereenkomst (DVO) met een looptijd van 5 jaar. De huidige DVO loopt tot en met 2025 en vanaf 2026 treedt een nieuwe DVO in werking. In 2024 is bestuurlijke overeenkomst bereikt over de contouren van de nieuwe DVO. In 2025 komt een definitief besluit over de DVO nadat in kaart is gebracht welke mogelijkheden er zijn om oploop van de exploitatiebijdragen voor de deelnemende gemeenten in de periode 2026-2030 zoveel als mogelijk te beperken. Jaarlijks worden de aandachtspunten bij de dienstverlening en het budget opgenomen in een Opdracht- en Budgetbrief. Deze Opdracht- en Budgetbrief wordt ter kennisgeving aan de gemeenteraad verzonden.

De intentieverklaring voor het nieuw te ontwikkelen Werkcentrum Zuid Holland Centraal is mede door de Binnenbaan ondertekend. De bedoeling is om in 2025 het werkcentrum te openen. De Binnenbaan levert als belangrijke speler een bijdrage aan de dienstverlening van het Werkcentrum. De prioriteiten van De Binnenbaan blijven in 2025 liggen bij het verhogen van de uitstroom uit de uitkering naar werk, het ondersteunen van minder kansrijke inwoners naar werk en het behalen van een positief exploitatieresultaat.

Een aantal ontwikkelingen heeft (mogelijk) gevolgen voor de resultaten van De Binnenbaan en/of de financiële bijdrage van de gemeente aan De Binnenbaan:

1. De Sw-doelgroep wordt kleiner en gemiddeld steeds ouder, waardoor de verdien capaciteit van deze groep steeds minder wordt. Dit zet druk op de nettoresultaten.
2. De krapte op de arbeidsmarkt, hoewel positief voor de netto arbeidsparticipatie, zorgt voor mogelijke onderbezetting van de leer- en werksoorten. Dit heeft als risico dat het beoogde nettoresultaat niet wordt gehaald.

3. Het aantal mensen met een arbeidsbeperking die ondersteuning vraagt van de gemeente stijgt door het afsluiten van de Wet Sociale Werkvoorziening en de Wajong. De begeleidingsbehoefte neemt toe terwijl De Binnenbaan lumpsum gefinancierd wordt. De gemeente gaat als opdrachtgever en eigenaar met De Binnenbaan hierover in gesprek, hoe hiermee om te gaan.
4. In 2023 en 2024 onderzocht bureau Berenschot mogelijke toekomstscenario's voor De Binnenbaan. Het onderzoek wordt eind 2024 opgeleverd en het college verkent samen met De Binnenbaan of/welke keuzes gemaakt moeten worden voor de toekomstige dienstverlening en de bedrijfsvoering van De Binnenbaan.

Overzicht verbonden partijen

Zoetermeer kent de volgende verbonden partijen:

Deelnemingen in vennootschappen:

- NV Bank voor Nederlandse Gemeenten
- Dunea NV
- Stedin NV
- De Binnenbaan BV

Gemeenschappelijke regelingen:

- Gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden
- Gemeenschappelijke regeling Stadsgewest Haaglanden (in liquidatie)
- Gemeenschappelijke regeling GGD Haaglanden en Veilig thuis Haaglanden
- Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Haaglanden
- Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Hoefweg (opheffing per 1 januari 2025)
- Gemeenschappelijke regeling Bleizo
- Gemeenschappelijke regeling Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (voorheen: inkoopbureau H-10)
- Gemeenschappelijke regeling Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

Stichtingen en verenigingen:

- Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Gemeenten voor duurzame ontwikkelingen (GDO)
- Vereniging De BredeStroomversnelling
- Stichting BusinessPark Haaglanden (BPH)

Relatie met paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Voor de gemeenschappelijke regeling Bleizo is een specifiek, strategisch risico voor de gemeente Zoetermeer geconstateerd.